

és ilyen gyengéje, de a magyarnak nem volt epéje, mint a francziának).

«Erit ille mihi semper deus» — így végzi Kazinczy a róla való megemlékezését.* Ráday pályájának e közvetett vagy közvetlen hatása Kazinczyra irodalomtörténetileg majdnem oly fontos, mint az a reform, a melyet a magyar vers technikájában végrehajtott.

Dr. VÁCZY JÁNOS.

MÉG EGY PÁR SZÓ SIMAI KRISTÓFRÓL.

A magyar színészet fennállásának századik évfordulója alkalmával mind több-több adat jutott nyilvánosságra az úttörő drámaírók egyikéről, a derék Simai Kristófról. Ezekkel a *Suffragium*-ában olvasható adatok annyira kiegészültek, hogy élete *külső* folyásáról már meglehetősen teljes képet lehetne rajzolni. Annál kevésbé ismerhető meg a *belső* ember. Körmöczbányán 38 évig él egyfolytában s mégis mind- eddig alig találhatni itt tartózkodása némi nyomára. Az a kevés is hadd sorakozzék a többihez!

Az őszön, Körmöczön rendezett emlékűnnep alkalmával tartott előadásomban annak a sejtelemnek adtam kifejezést, hogy Simai örmény családból származott. Erre vall neve, melyet régi, elterjedt örmény család visel. Ezt bizonyítná kitaratása, szivóssága is s takarékos, gazdaságos természete. A rá vonatkozó gyér adatok közt, melyekre a körmöczbányai városi levéltárban akadtam, többször fordul elő olyan, mely azt bizonyítja, hogy pénzgyűjtő ember volt s pénzét igyekezett forgatni, gyümölcsöztetni kölcsönadogatás által. Így 1804 okt. 8-án panaszt emel bizonyos P. J. ellen, ki 15 frtnyi tartozását nem fizeti; mire a hatóság utasítja az alperest, hogy 8 nap alatt fizessen. 1814 decz. 10-én bemutat egy 1800 szept. 25-ről kelt adóslevelet, mely szerint Sch. A. és felesége Anna 125 frttal tartozik; kéri követelésének be- tábláztatását. 1817 máj. 7-én M. M. 200 frtról szóló kötelez-

* *Magyar Pantheon*. 19. 1.

vényét mutatja be s kéri elmarasztaltatását. 1823-ban évekig tartó pere támad a kassai bíróság előtt egy 500 frtos követelés miatt.*

Réthy László *A magyar örmények* című cikkében (Ethnographia, I. 199.) szintén azt mondja Simairól: «Kétségtelenül az örménység legkiválóbb családai egyikéből, a Simay-családból származik».

Azonban Csaplár Benedek (Irodalomtörténeti Közlemények. 1891. I.) s id. Szinnyi József (Egyetemes Philologiai Közlöny. 1891. IV.) hiteles közlései szerint a család eredeti neve Sima volt s evvel talán az előbbi hozzávetések legszilárdabb alapja siklik ki lábunk alól.

A jegyzőkönyvekben hosszasan le vannak írva a Simai kitüntetése alkalmával tartott ünnepélyek. 1826 nov. 20-án olvasták fel Orgler József kir. tanácsos és pozsonyi főigazgató értesítését, hogy a király Simait a nevelés és tanítás terén teljesített 52 évi hosszú, hasznos szolgálataiért arany érdempénzzel tüntette ki. Elhatározzák hát, hogy a következő vasárnap isteni tisztelet után ünnepélyesen adja át a főbíró a kitüntetést. S csakugyan nov. 26-án nagy közönség gyűl össze; úgymint a városi tanács, a plebános, mint az elemi iskolák felügyelője, a ferenczrendi gvárdián, mint a helybeli gymnasium igazgatója, a tanárok és tanítók az egész ifjúsággal, a pénzverő- és bányahivatal tisztviselői s nagyszámú városi polgár. Jekelfalusy Lajos bíró tartja az ünnepi beszédet, melynek végeztével tapsok s mozsarak durrogása közt mellére tüzi az érdempénzt. Mire az ünnepelt felel s a plebános mond buzdító szavakat az összegyűlt ifjúságnak. Végül pedig Gams Vendel önkészítette verset szaval a kitüntetés kegyes adományozója s az ünnepelt dicsőítésére.

Ezen kívül csak apró-cseprő dolgok fordulnak elő róla. Pl. fát kér s kap (1809 decz. 15). Alkalmasabb rajzteremért és lakásért folyamodik, mert a mostani szűk helyen a sok tanuló nem fér el s neki is, mint öreg embernek, alkalmatlan. Ajánlja, hogy Grellneth János leányiskolai tanító költözzék ki a felső-kapunál levő helyiségből, ez igen megfelelne neki is, az iskolának is (1826.) stb. Sőt egyízben, 1801 nov. 30.,

* Városi jegyzőkönyvek.

(nem tudom, mi célból,) erkölcsi bizonyítványt kér, hogy ő 11 év óta e városban erkölcsösen, vallásosan, békében élt.

Úgy látszik, a rajzzal komolyan foglalkozott. A Magyar Hirmondó 1781-ben újságolja, hogy szept. 20-án Simai visszaérkezett Kassára bécsi tanulmányútjáról. (88 l.) De egyetlenegy rajzát, festményét sem láttam. Hanus Nep. János a körmöcbányai rajziskolában Simai tanítványa volt. Középfiskolai tanulmányai befejeztével maga is a kegyesrendi szerzetbe lépett s 1830-ban Szegeden tanároskodott, hol a rajzot is tanította. Mindig kedvvel és tehetséggel festegetett. Unokaöcscse, Nemtsek János körmöczi takarékpénztári pénztárnok birtokában 8 kép van Hanustól. Ezek közt egy quodlibet, melyet Simai számára készített 1830-ban. A városi régiség-tárban van egy (tán múlt századi) Szent-Zsigmond kép s egy arckép 1820—21-ből. Hogy ezek valamelyike tőle ered, még eddig csak egyszerű sejtalem.

Nem ismeretes a Simai arcképe sem. De kezeirását legalább megtaláltam. 1796 jan. 21-ről keltezve Mészáros Antal elemi iskolai igazgató előterjesztést tesz a tanácshoz, melyben a rajziskola számára nemcsak az 1794/5-ről hátralékos 50 frtot kéri, hanem a tanulók számának szaporodtára való tekintettel 1795/6-ra az évi összegnek 100 frtra való felemeléseért folyamodik. Egyszersmind betérjeszti 1793/4, 1794/5-ről az évi összeg miként való felhasználásáról szóló számadásokat. Ez egész számadás Simai sajátkezű írása, aláírásával együtt, kelet nélkül. Mészáros vidimálja 1796. jan. 20-án.*

Van Körmöczön egy pár öreg ember, a ki Simait még ismerte. De semmit sem tudnak róla mondani. Dr. Barsi József is, ki 1818/9-ben járt a körmöcbányai gymn. I. osztályába s itt végezte a IV., V., VI. osztályt is, hozzám írt szíves levelében csak annyit mondhat: «Simai magas termetű, jóságos ábrázatú, mindig egyaránt komoly tekintetű volt és nagyon kevés szavú». Tanításáról pedig: «A tanulás abból állott, hogy mintalapokról tulipánokat kezdtünk rajzolgatni. A mester szó nélkül járt asztaltól asztalhoz, nézte a készülő ábrákat, nem kérdezte soha senkinek a nevét, vagy azt, hogy milyen életpályára készül. Itt-ott megfogta a rajzolgató

* 118. sz. tanács-jegyzőkönyv.

ifjú kezét és igazított egy vonáson. Minthogy én már akkor nemcsak rajzoltam, hanem festettem is, sajnáltam az iskolában tölteni az időt s mindössze 4—5-szörnél többet nem foglaltam ott helyet.» Chabada János, a jelenlegi polgármester egynehány év előtt elhunyt atyja, ki Ratkóról (Kis-Hont) került ide, beszélt, hogy mikor Simai megtudta, hogy tud magyarul, minden órán folyvást beszélgetett vele s igen örvendett.

Dr. VERSÉNYI GYÖRGY.

KISFALUDY ÉS PETRARCA.

(Folytatás és vége.)

A VII. ének jeligeje:

Non fur giammai, veduti si begli occhi
O nella nostra etade, o ne' primi anni;
Che mi struggon cosi come 'l Sol neve.

A II. sestina (P. I.) IV. szakaszának három első sora.
V. ö. ezekkel az ének utolsó versszakának e sorait:

A miolta kivált az ég
Az örök éj méhéből,
Illy egy pár szem nem jöve még
A teremtő kezéből.

A második versszakban azt mondja költőnk, hogy ama szempár azt cselekszi a szívvel, a mit a nap, mely felolvaszt havat, jeget. Különben is a nap és ama szemek hasonló hatását festi az egész ének.

A 66. dal jeligeje:

Questi dolci nemici, ch' i' tant' amo.

Az 56. sonetto (P. I.) 11-ik sora.

V. ö. ezzel a dal e sorait:

Ez az a kedves ellenség,
Kit annyira szeretek.